

VANTAA VOI TORJUA RINNAKKAISYHTEISKUNTIA EHKÄISEMÄLLÄ SEGREGAATIOTA

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta käsitteli kokouksessaan 26.3.2025 rinnakkaisyhteiskuntia ja niihin kytkeytyvää kunniaan liittyvää väkivaltaa ja vaatii toimijoita yli sektorirajojen puuttumaan kehitykseen. Toimintaedellytyksiä parantavat 1.1.2025 voimaan astuneet tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista ja pakkoavioliittoa selkeyttävät lakimuutokset, jotka vahvistavat tyttöjen ja naisten suojaa.

Rinnakkaisyhteiskunnat ovat ilmiö, jossa yhteiskunnan sisälle muodostuu erillisiä, omien sääntöjensä ja arvojensa mukaisesti toimivia yhteisöjä. Niiden toiminta on usein ristiriidassa ympäröivän yhteiskunnan lakien, arvojen ja menettelyjen kanssa. Yksi ilmenemismuoto on kunniaan liittyvä väkivalta ja pakottava kontrolli. Rinnakkaisyhteiskunnista on merkkejä myös Vantaalla. Kehitys on huolestuttavaa, koska se heikentää yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien, erityisesti tyttöjen ja naisten, oikeuksia ja hyvinvointia. Neuvottelukunta otti viime vuonna kantaa jengiytymiseen ja väkivaltaan, jotka myös ovat oireita eriytyvistä todellisuuksista, mutta koskevat enemmän poikia.

Segregaatio ja polarisaatio vahvistavat rinnakkaisyhteiskuntien kehitystä

Rinnakkaisyhteiskuntia syntyy, kun suljetut maahanmuuttajayhteisöt eivät löydä ratkaisuja ongelmiinsa suomalaisesta yhteiskunnasta ja korvaavat kriittisiä palveluita omilla ratkaisullaan. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa yhteisön sisäiset normit ja arvot rajoittavat yksilön itsemääräämisoikeutta ja aiheuttavat vahinkoa. Yksilön perusoikeuksien pitää toteutua taustasta riippumatta, eikä viranomainen saa sulkea silmiään rasismien pelossa. Ongelmista vaikeneminen on uhreille viesti siitä, että he eivät voi luottaa saavansa apua viranomaisilta.

Rinnakkaisyhteiskunnan toiminta voi ilmetä monin tavoin. Esimerkiksi yhteisön normeja rikkoneita nuoria, tyttöjä ja poikia, voidaan viedä rangaistavaksi ulkomaille. Vakavaa lähisuhdeväkivaltaa ja kunniaan liittyvää väkivaltaa jää piiloon viranomaisilta, kun ongelmat hoidetaan omassa yhteisössä. Sukuelinten silpomista tapahtuu edelleen, eikä lapsi- ja pakkoavioliittoihin aina osata puuttua. Lievimmillään tyttöjen kaveripiirejä ja puhelimen käyttöä rajoitetaan, pahimmillaan esimerkiksi avioeroa haluava nainen voi kuolla kunniamurhan seurauksena.

Mitä kaupunki ja hyvinvointialue voivat tehdä?

Vantaan kaupunki, hyvinvointialue, muut viranomaiset sekä kansalaisjärjestöt voivat tehdä konkreettisia asioita yhdessä ja erikseen.

Kaupunki voi torjua rinnakkaisyhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä tarjoamalla koulutusta kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kanssa työtä tekeville, kitkemällä disinformaatiota ja erityisesti

edistämällä vieraskielisten suomen kielen taitoa. Tarvitaan myös laajapohjaista asiallista keskustelua ja tiivistä yhteistyötä kieli-, kulttuuri- ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Hyvä jo olemassa oleva keino on omakielinen yhteiskuntaorientaatio ja muu ymmärrettävässä muodossa tarjottu tieto ihmisten oikeuksista ja velvollisuuksista. Neuvottelukunta esittää myös muita toimia, kuten:

- Neuvoloissa, terveysasemilla, päiväkodeissa, kouluissa ja työllisyys- ja kotoutumispalveluissa asiakastyötä tekeville on tarjottava systemaattista koulutusta tunnistaa ja ottaa puheeksi kunniaan liittyvä väkivalta tai sen uhka. Työhön pitää varata riittävät resurssit.
- Opiskeluhuollon resursseja tulee lisätä erityisesti aikuisten perusopetuksessa ja oppilaitosten on tiivistettävä yhteistyötä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.
- Varhaiskasvatuksessa pitää tarjota enemmän ohjausta ja päiväkoteihin on palkattava riittävästi ohjaus- ja kehittäjäosionomeja sitä varten.
- Järjestöjen roolia viranomaistoiminnan tukemisessa tulee vahvistaa. STEAn rahoituksen väheneminen ja opiskeluhuollon palveluiden puute voivat heikentää näiden tavoitteiden saavuttamista.

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta toteaa lopuksi, että kaikkien toimialojen yhteistyöllä ja riittävillä resursseilla voimme vähentää rinnakkaisysteiskuntien haitallisia vaikutuksia, ehkäistä erityisesti tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja edistää kaikkien yhteiskunnan jäsenten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta. Kaikki tämä tukee myös kestävästä kotoutumista.